

Kunst van iedereen

Haagse agenda voor cultuurparticipatie

Verslag van de bijeenkomst op 12 december 2017 georganiseerd door CultuurSchakel

Introductie

Hoe zou de toekomst van cultuurparticipatie er in Den Haag uit moeten komen te zien?

Wat moet er gebeuren om in de toekomst cultuurparticipatie in Den Haag van hoog niveau aan te kunnen blijven bieden? Hebben alle groepen wel toegang? Hoe zorgen we voor meer aandacht voor cultuurparticipatie – wat is het gezamenlijke verhaal? Is er voldoende ruimte voor nieuwe ideeën? Hoe kan cultuurparticipatie bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken? En welke kansen biedt technologie?

Op dinsdag 12 december 2017 kwamen op uitnodiging van CultuurSchakel ruim 70 betrokkenen bijeen in Theater Dakota om antwoorden te formuleren op deze vragen. Zij bespraken voor de volgende vijf thema's welke goede voorbeelden er zijn in de stad en wat er nodig is in de toekomst:

- Toegankelijkheid
- Maatschappelijke bijdragen
- Meer aandacht voor cultuurparticipatie
- Vernieuwing
- Technologie

De Haagse agenda voor cultuurparticipatie is het resultaat van deze bijeenkomst en geeft de mening weer van de aanwezige deelnemers en deelnemende organisaties. Deze agenda wordt in aanloop naar de Gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 aangeboden aan alle Haagse politieke partijen, aan de wethouder en aan alle betrokkenen. Vanaf dat moment gaat het eigenlijk pas beginnen: dan moet de agenda tot uitvoering worden gebracht!

CultuurSchakel zet zich in om onze gezamenlijke boodschap zo goed mogelijk uit te leggen aan de politiek en bestuurders om er zo voor te zorgen dat cultuurparticipatie de aandacht krijgt die zij verdient.



Haagse agenda voor cultuurparticipatie: 5 thema's

1. Toegankelijkheid: hebben alle groepen wel toegang?

Kunst en cultuur zouden voor iedereen die dat wil toegankelijk moeten zijn. Maar hebben wel alle bevolkingsgroepen toegang tot cultuurparticipatie in Den Haag? En hoe kunnen we ervoor zorgen dat iedereen toegang behoudt of krijgt?

Urgentie:



Cultuurparticipatie – het zelf maken van kunst – zou voor iedereen toegankelijk moeten zijn. In Den Haag gaat het met betrekking tot toegankelijkheid vooral om financiën en dat het aanbod aansluit bij de doelgroep. Den Haag kent veel diverse bevolkingsgroepen en contact leggen met zulke diverse groepen vraagt veel investering.

Mensen worden in Den Haag op een goede manier geactiveerd door losse acties. Zo kunnen veel mensen laagdrempelig kennismaken met kunst en cultuur. Maar de vervolgstappen zijn moeilijk – juist dan speelt voor sommigen een financiële drempel.

Goede Haagse voorbeelden:

- Ooievaarspas
- Gratis cultuurlessen

Wat is er in de toekomst nodig...

om ervoor te zorgen dat cultuurparticipatie (beter) toegankelijk is?

Het is allereerst belangrijk om **samenwerking tussen instellingen** te stimuleren. Zo kunnen instellingen samen betere routes maken, die ervoor zorgen dat mensen ook echt de weg vinden naar kunst en cultuur.

Aandacht voor alle verschillende groepen kost veel tijd, aandacht, moeite en geld. Het is niet erg als af en toe iets niet lukt – maar dan moet er wel (financiële) **ruimte** zijn **om te experimenteren**.

Een belangrijk uitgangspunt is dat **instellingen een afspiegeling** zouden moeten zijn van de doelgroepen die zij proberen te bereiken.

Kortom:

Er wordt in Den Haag al veel ondernomen om cultuurparticipatie voor alle groepen toegankelijk te maken. Gezinnen met een lager inkomen kunnen bijvoorbeeld gebruikmaken van de Ooievaarspas. Maar we zijn er nog niet! Veel groepen vinden nog niet de weg naar het culturele aanbod en instellingen kunnen nóg beter samenwerken om de routes voor alle Hagenaars zichtbaar te maken. Instellingen zouden een afspiegeling moeten zijn van de doelgroepen die zij willen bereiken – zeker in de wijken. Bovendien is alleen kennismaken niet genoeg – het gaat er ook om dat inwoners vervolgstappen kunnen en willen zetten.



2. Maatschappelijke vraagstukken: kan cultuurparticipatie bijdragen?

Cultuurparticipatie kan bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, zoals dat tussen verschillende groepen in de samenleving de afstanden groeien. Zijn er al goede voorbeelden van initiatieven in het werkveld die een maatschappelijk vraagstuk oppakken? Hoe kan cultuurparticipatie een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en het welzijn in Den Haag? En wat is daarvoor nodig?

Urgentie:



Cultuurparticipatie kan creativiteit op gang brengen en zo bijdragen aan maatschappelijke vraagstukken – van isolatie en taalachterstand, tot het inlopen van achterstanden op school. Dat vraagt om aanbod voor veel verschillende doelgroepen: jonge kinderen, jeugd en ouderen.

Kunst en cultuur laten de spelende en lerende mens zien. Het is een belangrijke tegenhanger van de nadruk op prestatie en het cognitieve. Verbeelding is een belangrijk wapen. Het kan jongeren weerbaarder maken en problemen als criminaliteit doen verminderen. En het kan ook kwetsbare ouderen weerbaarder maken; het kan ze beter wapenen tegen (economische) tegenslagen en veranderingen.

Goede Haagse voorbeelden:

- Leerorkesten door het Residentie Orkest
- Buurthuis van de toekomst

Wat is er in de toekomst nodig...

...om met cultuurparticipatie bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken?

Het is belangrijk dat bottom-up initiatieven met een goed idee de juiste ondersteuning en begeleiding kunnen vinden en krijgen, bijvoorbeeld via CultuurSchakel. **Kunstmiddelaars**, mensen die de weg wijzen, zijn daarbij essentieel.

Er is een **plek nodig waar mensen bij elkaar komen**. Podia zijn heel prijzig en dat zet de toegankelijkheid onder druk.

Het is belangrijk om niet alles aan de markt over te laten. Initiatieven als de Ooievaarspas zijn heel belangrijk en kunnen nog beter worden benut. Daarnaast zou het fijn zijn als er **meer geld voor continuering** kwam. **Samenwerking tussen welzijnsorganisaties en kunstorganisaties** kan ervoor zorgen dat er meer speelruimte komt in subsidieaanvragen.

Kortom:

Kunst en cultuur maken verschillende doelgroepen weerbaar en door samen kunst te maken en te ervaren kunnen verschillende groepen nader tot elkaar komen – of het nu gaat om verschillende generaties of mensen met een verschillende culturele achtergrond. Maar dan moeten die verschillende groepen elkaar wel tegenkomen. Daar ligt nog een belangrijke uitdaging. Samenwerking in de wijken tussen welzijnsorganisaties en kunstorganisaties wordt door de deelnemers als de oplossing gezien. In de wijken staan organisaties immers al dicht bij de inwoners en hun maatschappelijke vraagstukken. Inwoners met een nieuw idee moeten goed de weg kunnen vinden en aandacht en ondersteuning voor hun plannen krijgen. In elk geval geldt: het bouwen van bruggen vraagt een langdurige inzet.



3. Vernieuwing: ruimte voor nieuwe ideeën? Wat is er nodig?

Het werkveld vormt een gemengd gezelschap – kunnen we samen tot vernieuwende ideeën komen? Welke nieuwe ideeën zijn er om cultuurparticipatie nog leuker en beter te maken? Welke experimenten zijn er al? Wat is er nodig om de vernieuwende ideeën uit te voeren? Wie kunnen elkaar helpen?

Urgentie:



Wat is nu eigenlijk 'vernieuwing' in cultuurparticipatie? De afgelopen jaren zijn er grote verschuivingen geweest in Den Haag – deels door verandering van geldstromen, deels doordat de gemeente voor een andere manier van organiseren koos. Veel aanbieders hebben het gevoel dat de gemeente wil vernieuwen zonder de basis te garanderen. Maar uit nood zijn ook mooie voorbeelden van vernieuwing geboren. Ideeën en samenwerkingen die misschien niet waren ontstaan als alles bij het oude was gebleven.

Goede Haagse voorbeelden:

- Muziekacademie
- Pensioencollectieven voor zzp'ers

Wat is er in de toekomst nodig...

...om vernieuwende ideeën voor cultuurparticipatie uit te voeren?

Vernieuwen om het vernieuwen moet natuurlijk niet het uitgangspunt zijn. Als er veel onzekerheid is over de **randvoorwaarden om te blijven bestaan** – of er bijvoorbeeld wel repetitieruimte is – dan is het moeilijk om open te staan voor vernieuwing.

Het werkveld verdient een **eerlijk loon!** Maak als stad afspraken over een fatsoenlijke vergoeding voor cultuurprofessionals en zie hierop toe in subsidieaanvragen.

Kortom:

Uit (financiële) nood is de afgelopen jaren ook veel goeds geboren. Nu de meeste partijen niet meer willen bezuinigen op cultuur is het belangrijk om deze deels vernieuwde basis goed in stand te houden. Maar er broeien ook nieuwe ideeën – het is belangrijk dat er (fysieke) ruimte is voor experimenten. Inwoners met goede plannen moeten de weg kunnen vinden naar ondersteuning – of dat nu bij een cultuuranker of bij andere makers is.



4. Meer aandacht voor cultuurparticipatie: gezamenlijk verhaal?

De afgelopen jaren is veel bezuinigd en veranderd in het werkveld. Veel Haagse politieke partijen willen voorlopig geen bezuinigingen meer op cultuur of juist extra geld investeren. Welk verhaal willen we samen vertellen om ervoor te zorgen dat er meer aandacht komt voor cultuurparticipatie?

Urgentie:



Cultuurparticipatie is voor iedereen! Om meer aandacht te krijgen voor cultuurparticipatie is het belangrijk dat we goed kunnen uitleggen wat het belang is van cultuurparticipatie. Het gaat dan over verbinding, burgerschap en identiteit. Door zelf aan kunst te doen – of het nu muziek, dans, theater of beeldende kunst is – geef je ruimte aan de spelende mens. Samen kunst maken, bijvoorbeeld in verenigingen, gaat in tegen individualisering. Meer diversiteit en een grotere toegankelijkheid zijn wel heel belangrijk in de toekomst. Juist omdat cultuurparticipatie zo'n belangrijke verenigende rol kan spelen.

Goede Haagse voorbeelden:

- Cultuur Dichtbij
- People Stage

Wat is er in de toekomst nodig...

...om meer aandacht voor cultuurparticipatie te krijgen?

Combinatiefunctionarissen voor cultuur – gelijk aan sport – kunnen hierin een belangrijke rol spelen. Zij kunnen niet alleen meer aandacht vragen voor cultuur, maar ook helpen de stadsdelen en disciplines dichter bij elkaar te brengen. Misschien betekent het ook wel dat zij andere begrippen moeten gaan gebruiken om de boodschap goed over te brengen. Ook de verenigingsstructuren zijn heel belangrijk voor cultuurparticipatie in Den Haag. Daar zou voldoende aandacht naartoe moeten gaan.

Er is aandacht nodig voor de **doorstroom van binnenschoolse naar naschoolse cultuurparticipatie**. Naast de jeugd moet er ook meer **aandacht komen voor** acties ten behoeve van **de 'grijze golf'**. CultuurSchakel geeft hier een aanzet toe, door alle seniorvriendelijke culturele activiteiten in Den Haag te bundelen in een (online) boekje.

Cultuur moet veel meer een **dagelijks gespreksonderwerp** worden. De stad zou zich beter bewust moeten zijn van het belang van kunst en cultuur en ook van de overal aanwezige cultuur in de stad. Misschien dat een staking – een week geen cultuur! – voor bewustwording zorgt.

Kortom:

De mensen die cultuurparticipatie mogelijk maken, zijn soms wat te bescheiden. En dat terwijl zij een belangrijke bijdrage leveren aan de 'participatiemaatschappij' en het verenigingsleven en culturele instellingen een tegenhanger zijn in de individualiserende samenleving. Meer combinatiefunctionarissen kunnen helpen om dat verhaal te vertellen aan de politiek, andere maatschappelijke organisaties en inwoners van Den Haag.



5. Technologie: welke kansen zijn er?

Technologie speelt een steeds grotere rol in ons leven. Binnen cultuurparticipatie kan via technologie het bereik worden vergroot of kunnen nieuwe kunstvormen ontstaan. Maar wordt wel voldoende gebruik gemaakt van de kansen die technologie biedt? En zo nee – wat zijn dan de belemmeringen?

Urgentie:



Technologie speelt een steeds grotere rol in ons leven. Dat geldt helemaal voor jongere generaties: een groot gedeelte van hun belevingswereld is online en virtueel. Kunst en cultuur kunnen ervoor zorgen dat mensen even de technologische bubbel doorbreken. Het vraagt om aandacht – zowel voor het maken als voor elkaar.

Technologie biedt ook veel kansen. Technologie maakt het vormen van platforms en communities gemakkelijker, bijvoorbeeld met een app of via social media. Social media zijn een belangrijk promotiekanaal, bijvoorbeeld om een jongere doelgroep aan te spreken. Voorstellingen kunnen via livestream een groter publiek bereiken.

Technologie zorgt ook voor nieuwe kunstvormen. Denk hierbij aan hologrammen, kleding en games. Door technologie kunnen nieuwe ideeën ontstaan. Wetenschap en kunst komen bijvoorbeeld dichter bij elkaar te liggen of er ontstaat toegepaste kunst met gebruiksgemak.

Goede Haagse voorbeelden:

- Culturele kaart Den Haag
- Today's art festival

Wat is er in de toekomst nodig...
om technologie slim te gebruiken?

Om technologie slim te kunnen gebruiken hebben instellingen, aanbieders en gebruikers **meer kennis van technologie nodig**. Het experimenteren met technologie vraagt ook om een investering en het zoeken van slimme samenwerkingen, bijvoorbeeld met de TU Delft. Belangrijk is een impuls in het onderwijs: om kinderen zo te prikkelen dat ze technologie ook op een creatieve manier kunnen inzetten.

Kortom:

Technologie biedt veel kansen – het kan mensen samenbrengen, het bereik vergroten en nieuwe kunstvormen creëren. Tegelijkertijd geven niet veel deelnemers prioriteit aan het inzetten van technologie – de andere thema's zijn urgenter, maar misschien mist soms ook kennis over technologie om goed zicht te hebben op de kansen.



BIJLAGE – Investeren in cultuurparticipatie

Op welke manier zou jij investeren in cultuurparticipatie? Deze vraag hebben alle deelnemers voor zichzelf beantwoord. Hieronder 30 concrete ideeën:

- Een volledig stappenplan van kennismaking tot professionaliteit; ondersteund door professionals op elke discipline.
- Investeren in partnerschappen die elkaar versterken en drempels wegwerken.
- Investeren in wijkorganisaties en culturele organisaties: zij staan het dichtste bij de inwoners.
- Bij verenigingen leer je samen te werken en samen te doen; structurele gelden voor faciliteiten en professionele begeleiding van kunst- en cultuurverenigingen.
- Meer gebruik van de Ooievaarspas stimuleren.
- Cultuureducatie begint thuis, maar niet iedereen heeft van huis uit toegang. Daarom moet in het kleuter- en basisonderwijs breeduit worden gesproken over kunst. Het versterken van docenten heeft prioriteit.
- Eén centraal instituut voor kunst- en cultuureducatie.
- Alle kinderen in een achterstandssituatie gratis laten deelnemen aan kunsteducatie, -participatie en talentontwikkeling.
- In krachtwijken: de bibliotheekpas als cultuurpas: gratis deelnemen aan buitenschoolse cultuurparticipatie.
- Gratis openbaar vervoer.
- Meer aandacht voor de 'grijze golf'.
- Diversiteitsbeleid: diversiteit van medewerkers bevorderen, zodat cultuurparticipatie voor meer diverse groepen toegankelijker wordt.
- Gratis repetitieruimtes voor Haagse amateurkunstenaars en cultuurparticipatie-activiteiten.
- Evenredig investeren in sport en (amateur)kunst.
- Met technologie kunst en cultuur laagdrempelig maken.
- 'Conscious Club Den Haag' - plek voor verbinding, die aan gaat voelen als een soort nieuwe kerk.
- Begin met kleine stedelijke ontwikkelingen in de wijk, vanuit buurtcentra. Koppel cultuur 'agent' aan kunstenaars, professionals en buurtbewoners.
- Betaalbare faciliteiten zoals oefenruimtes.
- Investeren in nieuwe ideeën en initiatiefnemers, maar ook in bestaande projecten met bestaansrecht. Onder andere door minder regelgeving.
- (Fysieke) broedplaatsen in de stad en ondersteuning voor kunstenaars uit alle disciplines.
- Meer ouders van medelander-jongeren/-kinderen betrekken.
- Ruimte voor diversiteit in programmering.
- Lobbyist om te verbinden.
- Domeinoverschrijdend samenwerken.
- Digitaal urban platform waar de hele cyclus van amateur/talent tot professional in beeld wordt gebracht.
- Zorg voor meer mediawijsheid.
- Bekend maakt bemind: uitwisseling tussen verschillende bevolkingsgroepen via cultuur.
- Maak als stad afspraken over een fatsoenlijke vergoeding voor cultuurprofessionals en zie hierop toe in subsidieaanvragen.
- Zorg voor een keurmerk voor kunstenaars/docenten dat vervolgens landelijk wordt opgepakt.
- Zet in op scholing en het betrekken van vrijwilligers om een breed aanbod te kunnen behouden.